

III. československo-maďarská právnehistorická konferencia

V dňoch 25.—26. októbra r. 1962 konala sa v Budapešti III. konferencia československých a maďarských právnych historikov. Konferenciu usporiadali Odbor pre dejiny štátu a práva Sväzu maďarských právnikov a Maďarská historická spoločnosť. Na konferencii sa zúčastnili právni historikovia v univerzitách v Budapešti, v Segedíne a Pécsi, niektorí pracovníci Historického ústavu MTA, prof. dr. Karol Rebru a dr. Leonard Bianchi z Kabinetu právnych vied SAV a doc. dr. Martin Vietor z PF UK, ako i pozvaní hostia z rôznych vedeckých pracovísk Maďarska.

Na programe prvého dňa bol referát prof. dr. K. Rebru „O vlastníckych pomeroch poddanských usadlostí v druhej polovici XVIII. st.“ K problematike sa vyjadrili koreferenti, a to prof. dr. Sarlós Márton, referátom „Vlastnícke pomery urbárskej usadlosti v prvej polovici XIX. st.; odškodnenie statkárov a stanovisko Széchenyi Istvána“, a dr. Varga János C.Sc. referátom „K otázke vlastníctva usadlosti“. Starostlivo vypracované referáty a nasledujúca diskusia objasnili faktické postavenie poddaných — najmä slovenských poddaných — po urbaniálnej reforme Márie Terézie, odraz politiky maďarských veľkostatkárov v legislatívnych opatreniach reformného obdobia. V zásadnej otázke povahy právneho pomeru poddaného k usadlosti, vyjasnili sa stanoviská referentov, vyhranili sa rozdielne názory, ktoré ešte čakajú na uspokojivé riešenie, pričom sa ujednotili názory v tom smere, že v predrevolučnom období nemožno hovoriť o vlastníckom práve roľníka k pôde.

Druhý deň odznel hlavný referát prof. dr. Csizmadia Andora na tému „Otázky slobody svedomia a rovnoprávnosti cirkví za dualizmu v Uhorsku“. Ako koreferenti prednášali: Dr. L. Bianchi C.Sc. na tému „Úprava zhromažďovacieho práva za dualizmu“, a Dr. Pecze Ferenc, C.Sc. na tému „Úprava spolčovacieho práva za dualizmu s osobitným zreteľom na národnostné a robotnícke spolky“. Referáty a koreferáty vypracované na podklade dosiaľ nezverejneného archívneho materiálu prinášali mnoho nového k posúdeniu procesu začlenenia cirkevných organizácií, menovite katolíckej cirkvi do štátneho mechanizmu uhorského buržoázneho štátu, a k spoznaniu reálneho obsahu slobody svedomia v Uhorsku. Koreferáty objasnili faktické možnosti výkonu spolčovacieho a zhromažďovacieho práva za dualizmu v Uhorsku. Demonštrovali praktizované formy zákrokov výkonných orgánov, orgánov štátnej správy, v záujme obmedzenia činnosti národnostných a robotníckych spolkov a paralelného podporovania maďarizačných a protirobotníckych organizácií. Aj po týchto referátoch sa rozprúdila plodná diskusia, na ktorej sa zúčastnili i niektorí pracovníci Historického ústavu Maďarskej akadémie vied a ktorá znova ukázala dôležitosť čo najužšej spolupráce vedeckých pracovníkov všeobecnej a právnej histórie.

Druhý deň odznela mimo programu aj prednáška prof. dr. Zdzisława Kaczmarczyka, vedúceho Katedry dejín štátu a práva Právnickej fakulty univerzity v Poznani, na tému „Právnehistorické vzťahy vzniku a vývoja poľských miest“. Prof. Kaczmarczyk dokazuje, že vznik poľských miest a formovanie meštiactva v Poľsku sa neviaže výlučne na tzv. nemecké právne vzory, ale je výsledkom hodne skoršieho procesu (začatého aspoň v IX. st.), ktorý sa za analogických podmienok odohral v stredoveku v celej Európe. Prednáška jasne odhaľuje re-
vanšistické tendencie a falšovania západonemeckých historikov.

Dvojdenná konferencia utužila už tradičné súdružské vzťahy československých a maďarských právnych historikov. Pomohla riešiť niektoré obojstranne aktuálne otázky a prispela k vytváraniu jednotného, marxistického názoru na prejednané problémy, s ktorými sa tak naši, ako aj maďarskí právni historikovia stretávajú pri práci na syntetických dielach z oblasti dejín štátu a práva ČSSR a Maďarska.

16 Po konferencii sa dojednalo, že ďalšie stretnutie sa uskutoční v r. 1976 v Bratislave, na ktorom sa prediskutujú aj niektoré aktuálne otázky z najnovších dejín štátu a práva ČSSR a ľudovodemokratického Maďarska.

M. Vleťor